



LIETUVOS BANKAS
EUROSISTEMA

Dėl ilgalaikių pensijų sistemos projekcijų

Lietuvos banko valdybos narys

Simonas Krėpšta

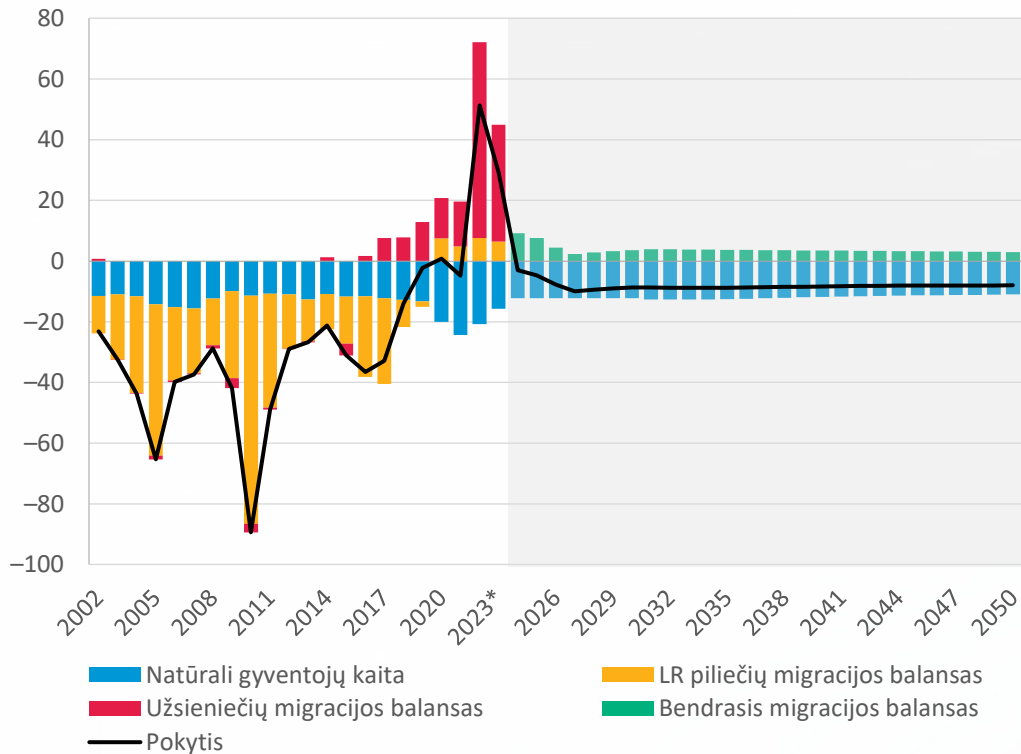
2024 m. balandžio 17 d.



Teigiamas migracijos balansas tik laikinai stabilizuos neigiamus demografinius procesus

Lietuvos gyventojų kaitos tendencijos ir prognozė

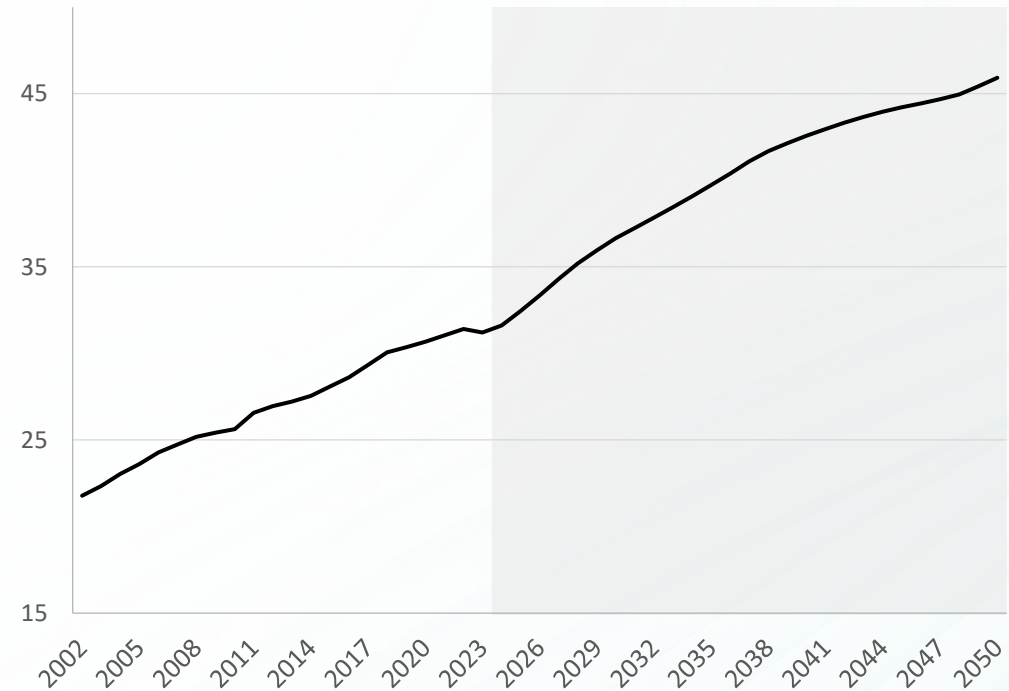
Tūkst. asmenų, pokytis per metus



Šaltiniai: Valstybės duomenų agentūra ir Lietuvos banko skaičiavimai.
* Išankstiniai duomenys.

Išlaikomo amžiaus pagyvenusių (65 m. ir vyresnio amžiaus) žmonių koeficientas

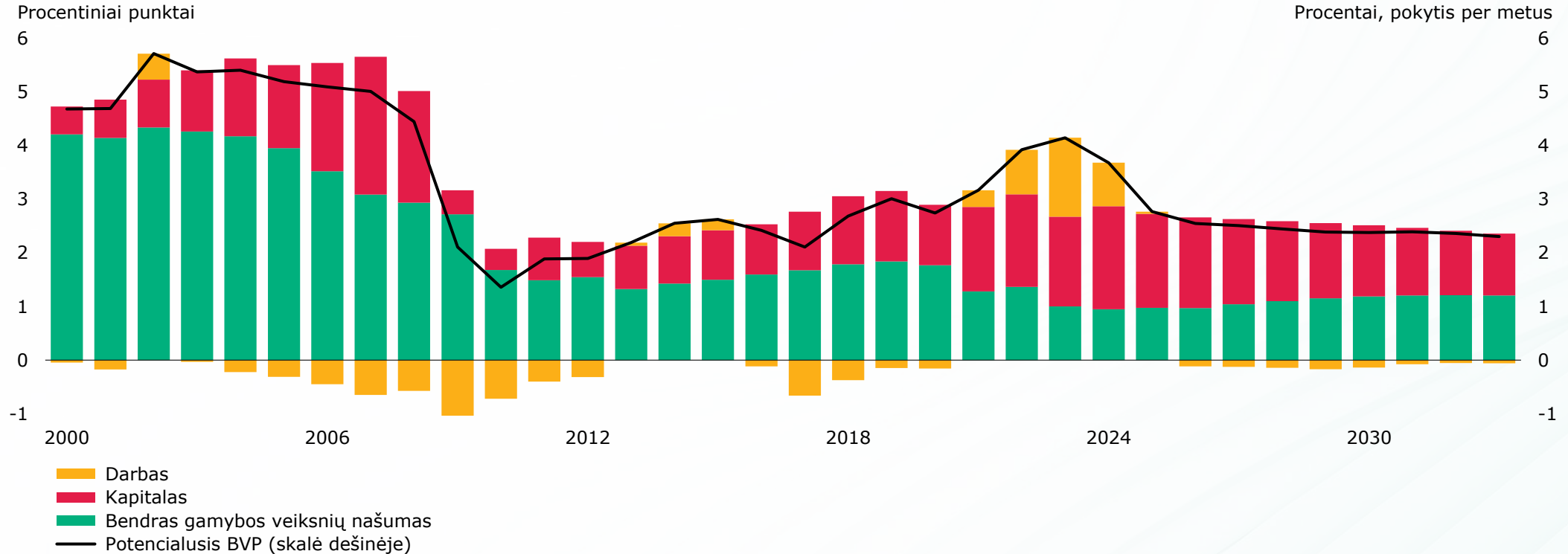
Asmenys



Šaltiniai: Valstybės duomenų agentūra ir Lietuvos banko skaičiavimai.

Ekonomikos augimo potencialas priartės prie ES vidurkio

Potencialusis BVP

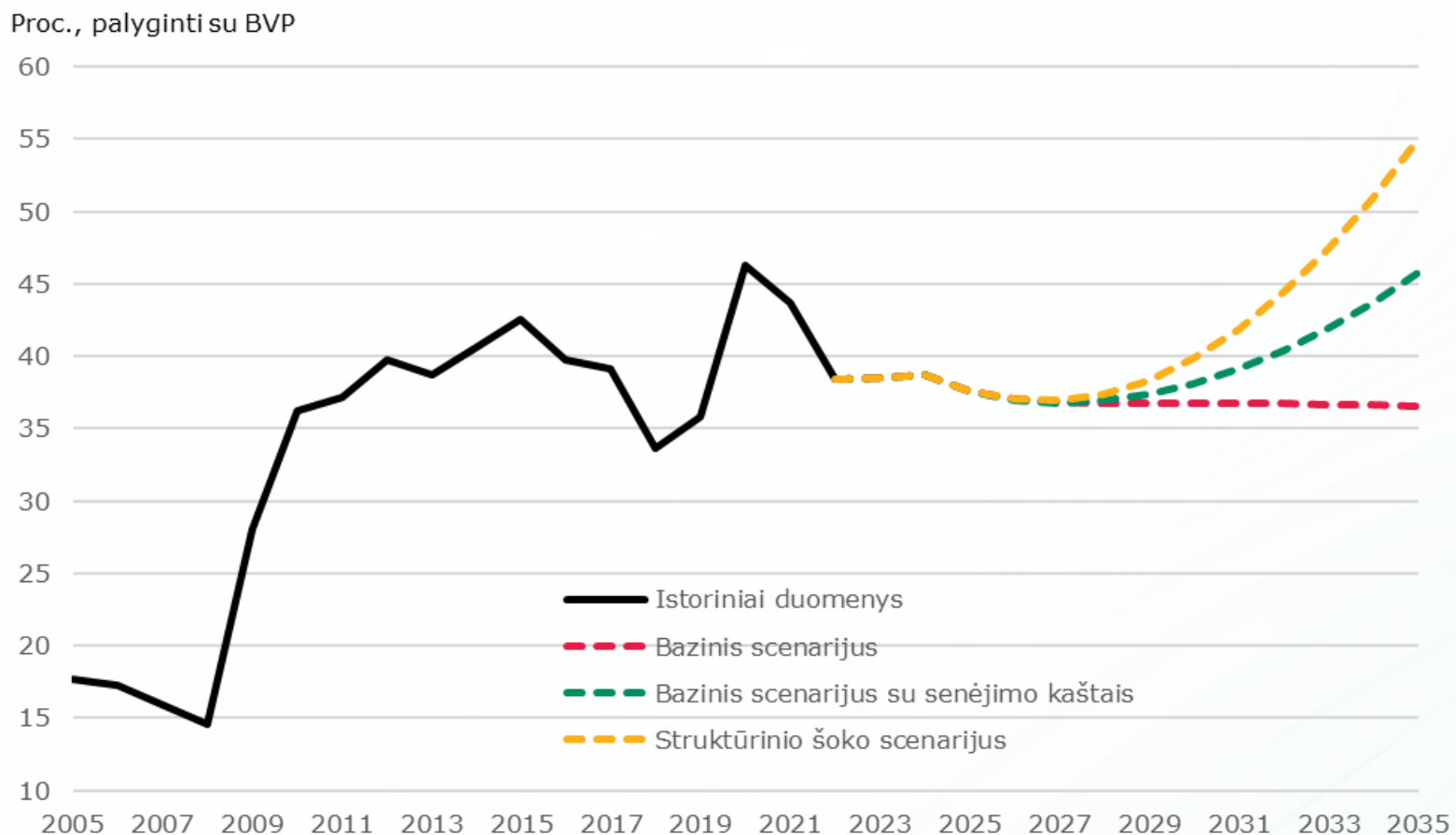


Šaltiniai: Valstybės duomenų agentūra ir Lietuvos banko skaičiavimai.

Lietuvos skolos ir BVP santykis gali nukrypti nuo bazinio scenarijaus dėl senėjimo poveikio ir kitų šokų



VS skolos ir BVP santykio raida ir iliustraciniai šio santykio scenarijai



Šaltiniai: ECB ir Lietuvos banko skaičiavimai.

Lietuvos pensijų sistema

Papildomas kaupimas

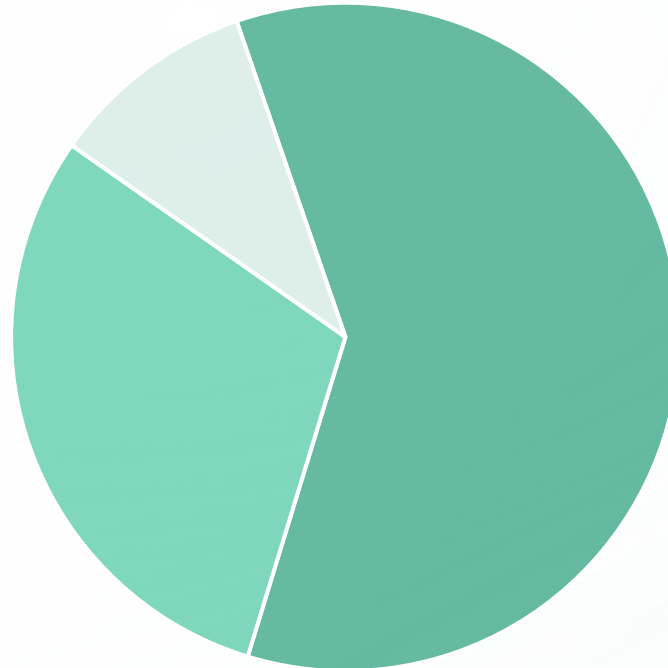
Papildomas savanoriškas kaupimas privačiuose III pakopos pensijų fonduose

*Šiuo metu dalyvauja
105 tūkst. asmenų*

Kaupimas pensijų fonduose

Kaupimas senatvės pensijai privačiuose II pakopos pensijų fonduose (3 + 1,5 proc.)

*Šiuo metu dalyvauja 1,4 mln.
asmenų (aktyviai – 800 tūkst.)*

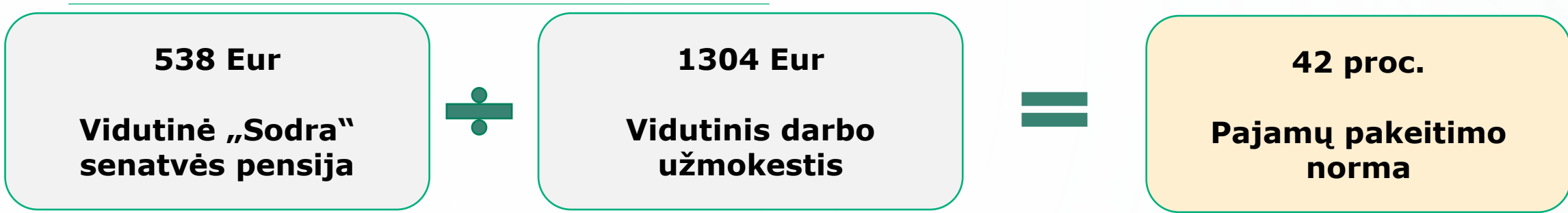


Valstybės pensija

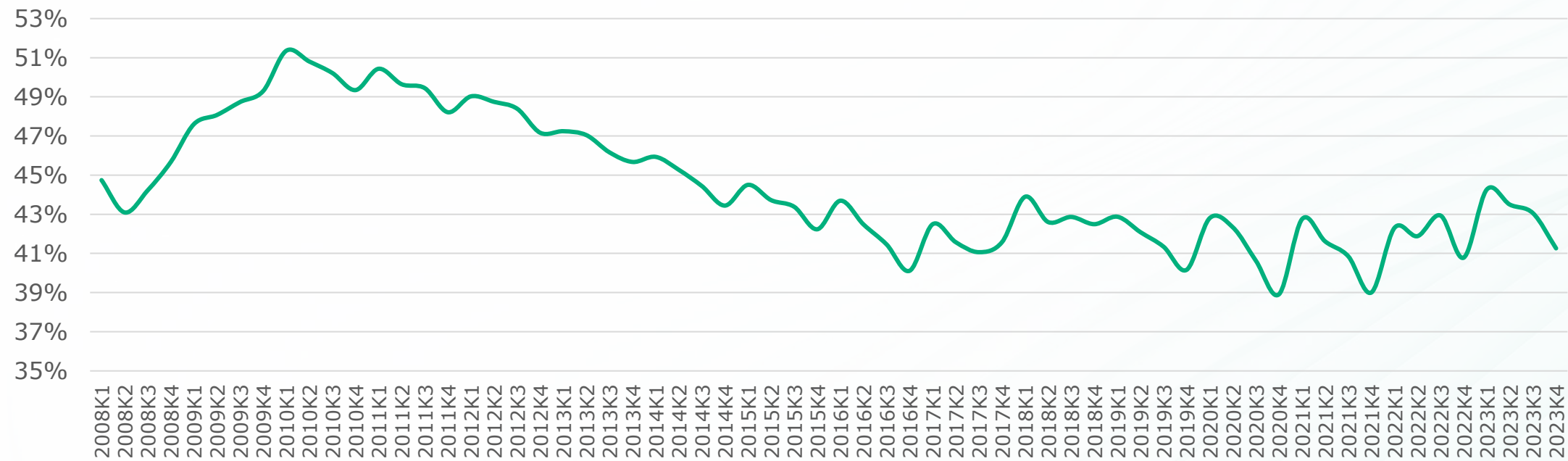
„Sodros“ pensija. Dirbantys asmenys ir jų darbdaviai moka mokesčius „Sodrai“, o ši juos paskirsto dabartiniams senatvės pensijos amžiaus asmenims.

*Šiuo metu darbo rinkoje
dalyvauja 1,4 mln. asmenų.*

I pensijų pakopa



Vidutinės senatvės pensijos ir vidutinio darbo užmokesčio santykio kaita



Šaltiniai: „Sodra“, Valstybės duomenų agentūra, Eurostatas.

II pensijų pakopa

48
fondai

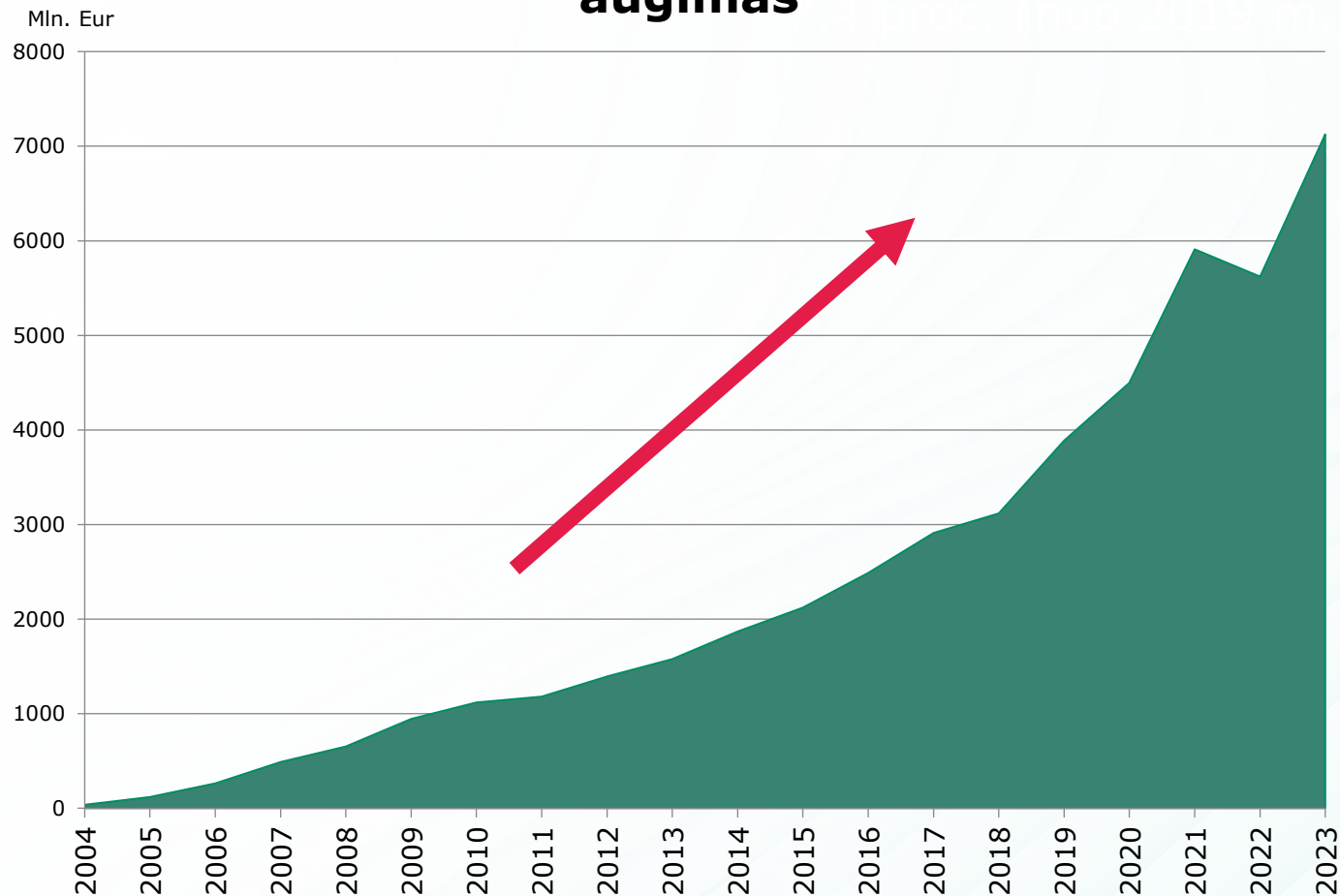
1,4
mln.
dalyvių/
0,8 mln.
aktyvių

6
pensijų
kaupimo
bendrovės

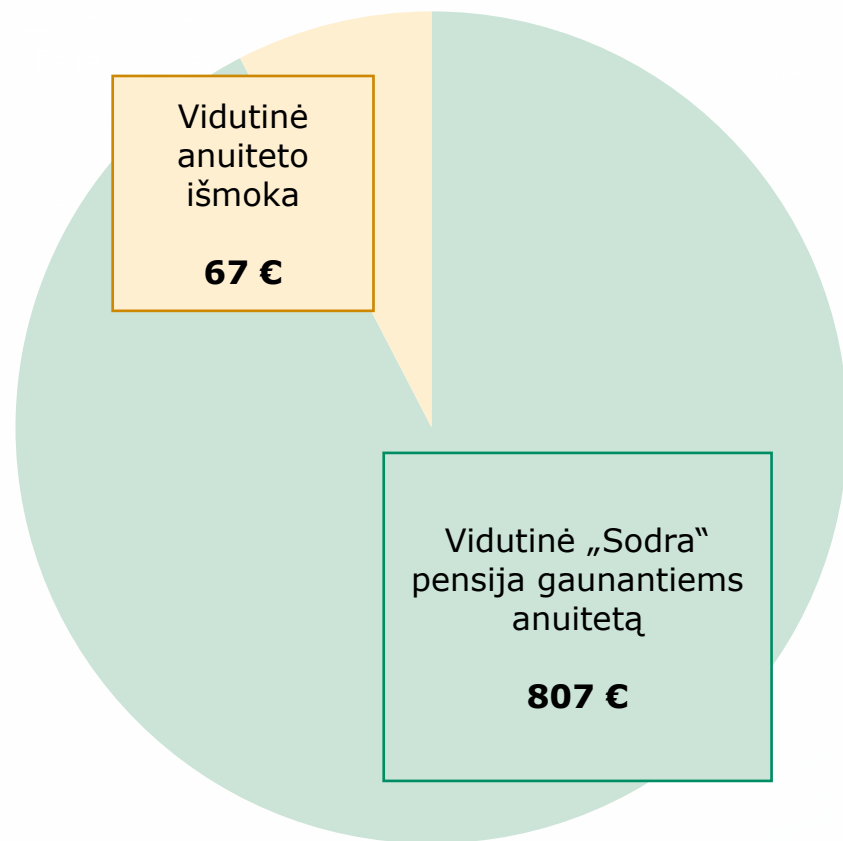
7 125
mln. Eur
Turtas

Pensijų fondų grąža:
5,2 proc. (nuo 2004 m.)
8,5 proc. (nuo 2019 m.)

II pensijų pakopoje sukaupto turto augimas



Išmokos iš II pensijų pakopos, pensijų anuitetai

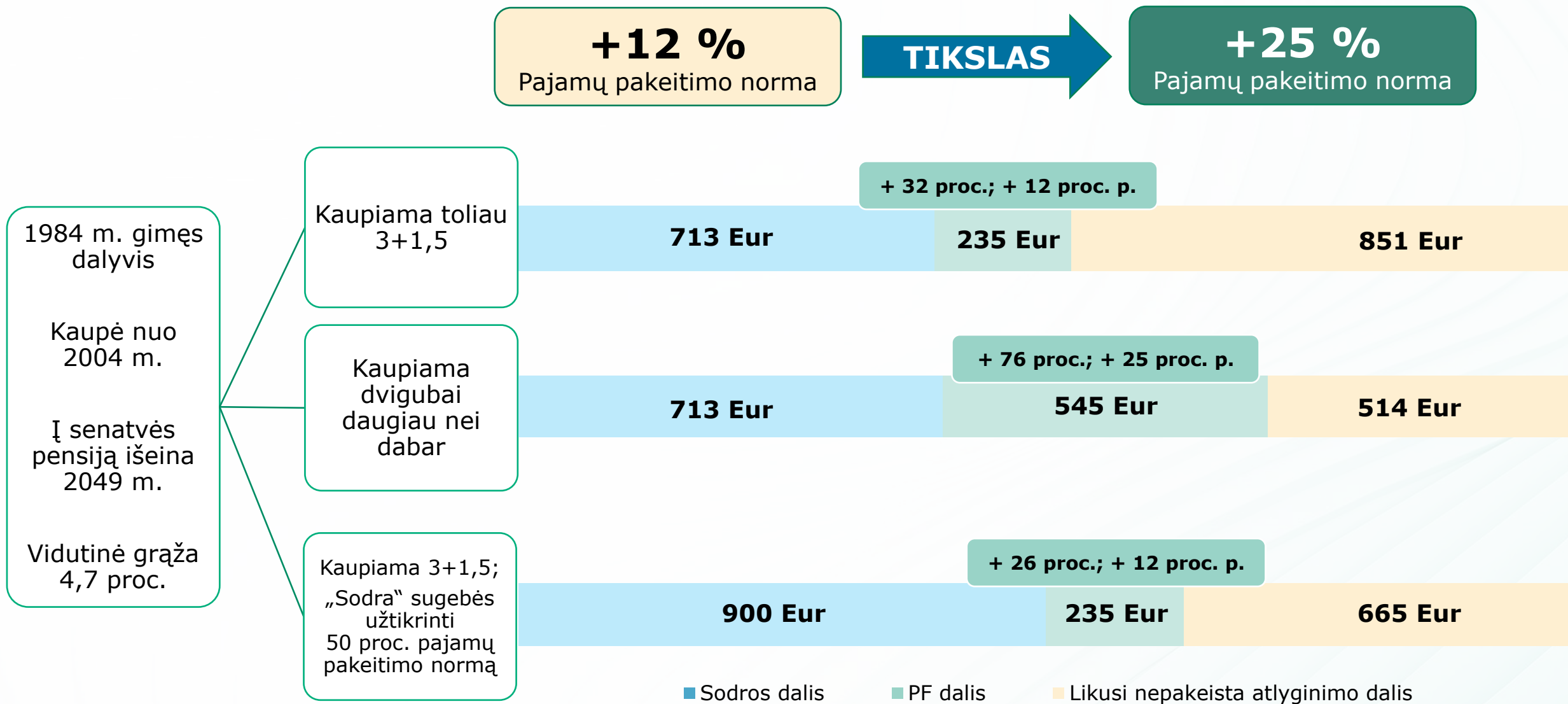


~5 %

Pajamų pakeitimo norma iš II pakopos

Remiantis 2022 m. duomenimis anuitetų gavėjų pensija iš II pakopos siekia apie **8 proc.**

Papildomas kaupimas – galimybė turėti trečdaliu didesnę senatvės pensiją



Darbdavių įsitraukimas į pensijų kaupimą itin menkas

II pensijų pakopa

0,01 proc.

darbdavių įmokėtos lėšos

0,04 proc.

paties dalyvio papildomai įmokėtos lėšos

99,95 proc.

dalyvio įmokos ir valstybės paskata

(kartu su iki 2019 m. už dalyvį pervestomis SoDra įmokomis)



7,1 mlrd. Eur

III pensijų pakopa

38 proc.

darbdavių, kitų trečiųjų asmenų
įmokėtos lėšos

62 proc.

paties dalyvio įmokėtos lėšos



294 mln. Eur

Sąlygos profesiniams pensijų fondams veikti Lietuvoje sudarytos nuo 2006 m., tačiau iki šiol nėra įsisteigęs nei vienas profesinių pensijų fondas.

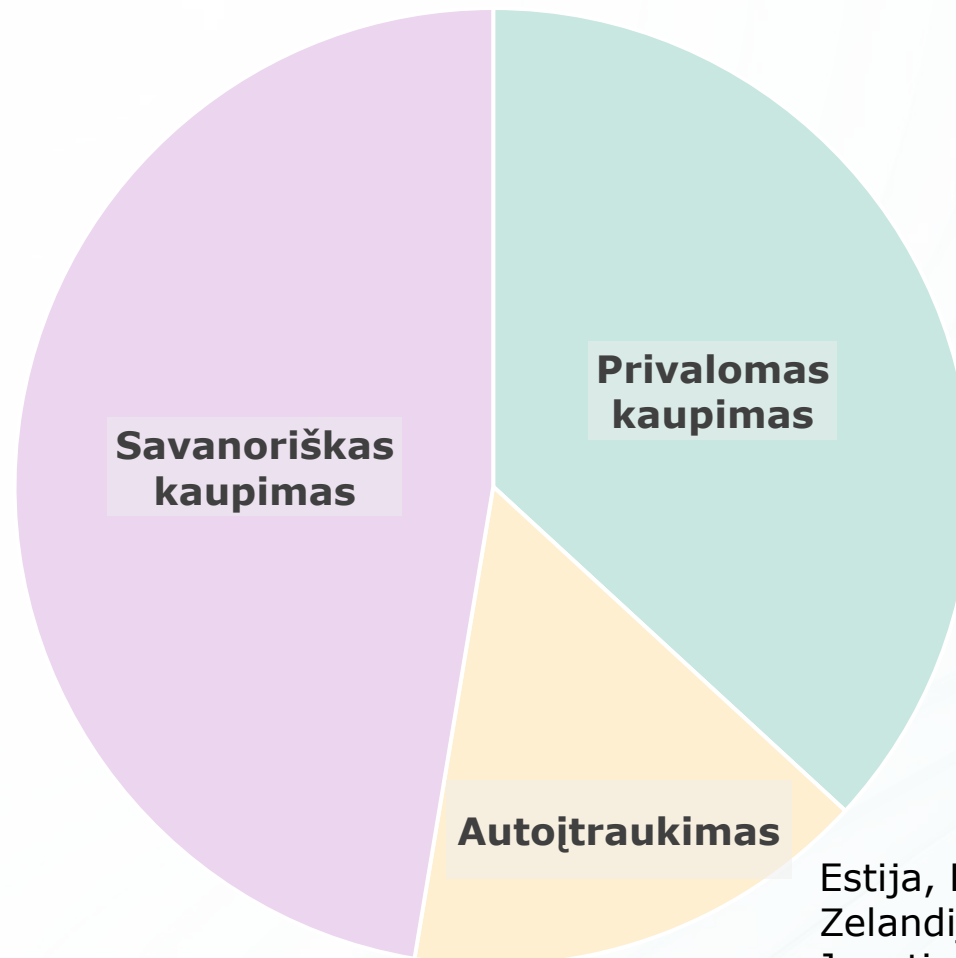
Pensijų kaupimo praktika EBPO šalyse

EBPO šalių pensijų kaupimas

Iš 38 EBPO šalių:

- ✓ **14/38 (37 %) privalomas kaupimas**
- ✓ **6/38 (16 %) savanoriškas kaupimas su autoįtraukimu**

Austrija,
Belgija,
Čekija,
Prancūzija,
Vokietija,
Vengrija,
Airija,
Italija ir kt.



Danija,
Suomija,
Latvija,
Nyderlandai,
Norvegija,
Švedija,
Šveicarija

Estija, Lietuva, Naujoji
Zelandija, Lenkija, Turkija,
Jungtinė Karalystė

Konstitucinio Teismo nutarime:

„Pensijų kaupimo specialiuose pensijų fonduose teisinis reguliavimas, be kita ko, nustatantis pensijų kaupimo pabaigos atvejus, negali būti toks, kad, **siekiant konstituciškai svarbaus tikslo – užtikrinti, kad dalyviams būtų mokamos sukauptos senatvės pensijos išmokos**, būtų neproporcingai apribotos pensijų kaupimo dalyvio nuosavybės teisės į sukauptą turtą, teisiniu reguliavimu nenumatant jokios galimybės nutraukti pensijų kaupimą dalyvio iniciatyva“.

„Pažymėtina, kad, jeigu būtų nustatytas toks teisinis reguliavimas, pagal kurį būtų leidžiama **be jokių apribojimų nutraukti pensijų kaupimą**, nesulaukus senatvės pensijos amžiaus arba kito amžiaus, nuo kurio pagal įstatymą įgyjama teisė gauti pensijų išmoką, atsižvelgiant vien tik į dalyvio išreikštą valią nebedalyvauti pensijų kaupime, to nepagrindžiant svarbiomis priežastimis, **būtų nukrypta nuo minėto pensijų kaupimo sistemos pertvarkos tikslo – užtikrinti kuo didesniam skaičiui pensijų kaupimo dalyvių didesnes pajamas senatvėje**, taip būtų paneigiama įstatymų leidėjo pasirinkto pensijų sistemos modelio pensijas kaupiant specialiuose pensijų fonduose esmė, nebūtų užtikrintas viešasis interesas, kad visa senatvės pensijų sistema veiktų darniai.“

Konstitucinio Teismo nutarime:

„Siekiant nepaneigti įstatymų leidėjo pasirinkto **senatvės pensijų sistemos modelio esmės ir užtikrinti viešąjį interesą**, kad **visa senatvės pensijų sistema veiktų darniai**, tokie įstatyme nustatyti **pensijų kaupimo pabaigos atvejai turi būti išimtiniai**, kai iš **esmės pasikeičia pensijų kaupimo dalyvio gyvenimo aplinkybės, dėl kurių dalyvavimas kaupime jam tampa itin apsunkintas ar betikslis**.“

Skirtingos pensijų išmokos neprieštarauja Konstitucijai

Atskiroji nuomonė – vienodos teisės gauti visų rūšių pensijų išmokas

Lietuvos banko pozicija po Konstitucinio Teismo nutarimo

Lietuvos banko pozicija:

- Iki senatvės pensijos amžiaus išsiėmimai galimi išimtiniais atvejais, kai kaupimas yra apsunkintas (itin sunki negalia) arba neturi prasmės (terminalinės ligos/būklės).
- Turėtų būti nustatomas baigtinis priešasčių sąrašas.
- Tokiomis aplinkybėmis būtų prasminga suteikti galimybę atsiimti visas sukauptas lėšas.

Galimi pensijų išmokų patobulinimai:

- sulaukus pensijinio amžiaus, pensijų išmokos turėtų būti patrauklios (vienkartinės išmokos ribos didinimas iki 10 tūkst. Eur, privalomos periodinės išmokos naikinamos).
- viršutinė anuiteto riba (dabar 64 841 Eur) galėtų būti siejama su pajamų pakeitimo norma (tikslas – pajamų pakeitimo norma 70 proc.). Siūlymas tą dalį, kuri viršija 70 proc., leisti išsiimti kaip vienkartinę išmoką.
- apatinės anuiteto ribos (dabar 10 000 Eur) – didinimas. Dabar apatinė riba siekia ~40 Eur/mėn. arba sudaro 5 proc. pakeitimo normos.

Kaip užtikrinti vakarietiškas pensijas Lietuvoje?

Per mažas sistemos finansavimas ir/ar kaupimas

Mažos pensijų įmokos = mažos pensijų išmokos
Nesiėmus veiksmų pajamų pakeitimo norma nesikeis arba mažės

Nepakankamas pasitikėjimas sistema

Kaupime aktyviai dalyvauja apie 50 proc. dalyvių
Po automatinio įtraukimo kaupime lieka apie 50 proc. įtrauktųjų

Nepakankamas darbdavių įsitraukimas

Darbdavių įsitraukimas II pensijų pakopoje 2022 m. siekė vos 0,01 proc.

Galimi būdai tikslui pasiekti

40-50 %

Pajamų pakeitimo norma

TIKSLAS

70-80 %

Pajamų pakeitimo norma

- Gimstamumo didinimas?
- Imigracijos skatinimas?
- Mokesčių didinimas?
- Senatvės pensijos amžiaus ilginimas?
- Aktyvesnis ir didesnis kaupimas?
- Darbdavių įsitraukimas?

Strateginiams pokyčiams reikalingas strateginis, ilgalaikis sutarimas

Ilgalaikė valstybės strategija

Tvariam pensijų kaupimo sistemos veikimui
būtinai ilgalaikis **politinis susitarimas ir visuomenės pasitikėjimas**

Bendras pensijų sistemos pajamų pakeitimo normos **tikslas - 70-80 proc.**

Reikalingas **didesnis dalyvių įsitraukimas** ir kaupimas

Struktūrizuotas darbdavių įtraukimas



Dėkoju už dėmesį!

Lietuvos banko kontaktai:

Adresas: Totorių g. 4, LT-01121 Vilnius (korespondencijai)

El. paštas: info@lb.lt

Konsultacijos telefonu: +370 800 50 500 (nemokama informacinė linija)

Prašome dokumentus teikti el. paštu info@lb.lt arba per <https://epristatymas.lt/>